

Makhinova M.V.

senior lecturer, postgraduate student

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

LINGUODIDACTIC FEATURES OF THE DEVELOPMENT LANGUAGE EDUCATION IN THE UK IN THE BEGINNING THE TWENTIETH CENTURY

Махінова М.В.

старший викладач, аспірант

НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, м. Київ)

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

The theoretical importance of historical and pedagogical factors that contributed to the development of the paradigm of language education in the UK, understanding its goals and objectives.

Key words: *paradigm of language education, pedagogical aspects of language teaching, methods of teaching languages, the content of school language education.*

Розглянуто теоретичну значущість історичних та педагогічних чинників, що сприяли розвитку парадигми мовної освіти у Великій Британії, осмислення її цілей та завдань.

Ключові слова: *парадигма мовної освіти, педагогічні аспекти навчання мов, методи навчання мов, зміст шкільної мовної освіти.*

Постановка проблеми. Питання освіти та навчання мов є актуальними як у національному українському, так і в європейському контексті. Одним із пріоритетних завдань Європейського співтовариства є створення спільного мовного простору, що зумовило вирішення проблеми навчання мов на всіх рівнях освіти, формування міжкультурного підходу до практичного використання мови в міжнародному та міжетнічному спілкуванні. Проблема розвитку мовної освіти у Великій Британії початку ХХ ст. у руслі навчання іноземних мов у шкільній та вищій освіті стає предметом спеціального наукового дослідження багатьох британських теоретиків та практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку мовної освіти за кордоном у руслі навчання іноземних мов у шкільній і вищій освіті стає предметом спеціального наукового дослідження вітчизняних науковців. Безпосередньо питання розвитку британської педагогіки, шкільну політику і стан навчально-виховної роботи у різних типах середніх шкіл Англії вивчали Н.Я.Винокурова, Р.С.Змитрук, В.С.Мітіна. Реформування шкільної освіти, стратегічні напрями і пріоритети здійснюваних перебудов, тенденції розвитку середньої освіти країни досліджували Г.Л.Алексевич, Н.М.Воскресенська, А.А.Кадушина. Визначенню основних тенденцій реформування початкової школи Англії присвячене дослідження Н.І.Кадирової. Дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів проаналізовано Ю.С.Стиркіною. Формування європейської багатомовності досліджено у роботах І.П.Бондаренко, О.Першукової, В.Н.Симкин, Г.Степенко, в яких висвітлено питання навчання іноземних мов відповідно до вимоги створення єдиної багатомовної Європи з наголосом на соціокультурному компоненті змісту навчання іноземних мов [2, с. 78].

Метою статті є дослідження історичних та педагогічних чинників, що сприяли

розвитку лінгводидактичних особливостей мовної освіти у Великій Британії початку ХХ ст., осмислення її цілей та завдань.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблеми освітньої системи у Великій Британії початку ХХ ст. показує, що кожна з чотирьох частин країни має власну освітню систему, міністерство освіти та інші освітні підрозділи, які визначають освітню політику, встановлюють освітні стандарти і контролюють їх реалізацію. Централізація в освіті у Великій Британії, національний навчальний план застосовується з незначними розбіжностями тільки в Англії та Уельсі. У кожній частині країни вирішення проблеми мовної освіти має свої прояви. Так, в Англії навчання іноземної мови входить до переліку базових дисциплін для учнів з 11-річного віку, в Уельсі є обов'язковим предметом національного навчального плану для учнів з 11 до 14 років, а після досягнення учнями 14 років „Іноземна мова” переходить до розряду предметів для вивчення за вибором. У Північній Ірландії вивчення іноземних мов є обов'язковим для всіх учнів з 11 до 16 років, але багато учнів вивчають ще одну іноземну мову. У Шотландії усі учні вивчають одну іноземну мову протягом чотирьох років обов'язкової середньої освіти. Тому вивчаючи освітні процеси Великої Британії, дослідники концентруються на вивченні освітньої системи Англії та Уельсу, яким притаманна певна уніфікація. У Шотландії та Північній Ірландії існує більше розбіжностей, які характеризуються значним ступенем впливу національних особливостей та традицій. Так у Північній Ірландії характерним є існуючий розподіл за релігійною ознакою на протестантів і католиків. Тут існують два шкільні сектори, базовані на релігійному принципі, що відображають культурні традиції двох груп. Але у педагогічній літературі на даний фактор мало посилань, тому що з 1964 р. з офіційних статистичних даних вилючено інформацію з приводу розподілу школярів за релігійною ознакою. До інших факторів, що впливають на стан навчання іноземних мов у Великій Британії ХХ ст. відносяться: їх місце у навчальній програмі, гендерні аспекти, розташування шкіл тощо [3, с. 217].

Вивчення педагогічних джерел свідчить, що ситуація в галузі навчання іноземних мов у першій половині ХХ ст. у Великій Британії у межах шкільної освіти залишалась досить складною. Більшість школярів були позбавлені можливості вивчати іноземні мови. Вивчення робіт британських дослідників – лінгвістів та педагогів показує, що в період з 1904 р. і приблизно до 60-х рр. ХХ ст. в країні зневажливо ставилися до іноземних мов. У спадок від ХІХ ст. перейшло ставлення до іноземної мови як до необов'язкової, незначущої складової змісту освіти. Перевага надавалася навчанню класичних мов у незалежних і граматичних школах початку століття з метою розумового розвитку особистості та її вихованні. Так за твердженням М.Уайтхед, у Великій Британії ще в 1965 р. головний наголос у здійсненні мовної освіти підкреслював значущість інтелектуального розвитку на протигагу розвитку мовленнєвих практичних умінь і навичок [3, с. 121]. Тому у лінгводидактичних розвідках першої половини ХХ ст. в Англії з питань мовної освіти, зокрема навчання іноземних мов виділилась галузь навчання англійської мови як іноземної. Важливим поштовхом у розвитку навчання англійської мови як іноземної стала роль англійської мови в Британській імперії, а з часом – в усьому світі. Головною метою освіти було визнано асиміляцію англійської культури засобами англійської літератури [1, с. 155]. У 20-ті роки ХХ ст. поширилося розуміння необхідності навчання та вивчення англійської як другої мови, хоча термінологічний розподіл між англійською як іноземною і англійською як другою мовою відбувся лише в 50-ті роки ХХ ст. Але професії вчителя англійської мови як іноземної для визнання в країні знадобилося ще більше часу. Тільки з 60-х років ХХ ст. завдяки діяльності товариств та організацій з вивчення англійської мови як іноземної і як другої мови в Британії сформувалася єдина педагогічна думка на розуміння цього напрямку мовної освіти.

Виділення англійської мови як іноземної в окрему галузь навчання потребувало розробки теоретичної основи базових принципів та визначення певних стандартів у навчанні мови, проведення наукових досліджень і розробок [2,с.79]. Так британський лінгводидакт А.П.Р.Говатт виділив 4 етапи розвитку напрямку навчання англійської мови як іноземної в країні в ХХ ст.: 1) етап формування напрямку, виділення його в окрему галузь теоретичних

досліджень (з початку ХХ ст. до 20-х років); 2) етап досліджень та розвитку між двома війнами (з 20-х рр. до 40-х рр. ХХ ст.); 3) етап консолідації (одразу після II світової війни і приблизно до 60-х років ХХ ст.); 4) етап різноманітних змін і пошуків з метою пристосування до швидких змін умов і обставин сучасного світу (із 60-х рр. ХХ ст.) [3, с.213].

Важливим етапом у становленні мовної освіти Великої Британії був друк першого видання “Словника англійської вимови” (English Pronouncing Dictionary) Д.Джонса (1917 р.) і публікації першої визначної роботи з методики Г.Пальмера «Наукове вивчення і навчання мов» (The Scientific Study and Teaching of Languages). В основу методичного посібника Г.Пальмер поклав зміст своїх лекцій для шкільних учителів у Лондонському університеті з питань методології навчання мов. Пізніше автор додав до своєї роботи короткий огляд власної концепції навчання мов під назвою «Усний метод навчання мов» (The Oral Method of Teaching Languages, 1921). В основу методології викладання англійської мови як іноземної Д.Джонс і Г.Пальмер поклали філософію прикладної лінгвістики, поєднання теоретичних і практичних розробок Д.Джонса з фонетики і досвіду Г.Пальмера як учителя. Вони були послідовниками прямого методу навчання іноземної мови.

20–30-ті роки ХХ ст. були періодом досліджень і розвитку лінгводидактики в широкому розумінні [3, с. 321]. Г.Пальмер створив інститут досліджень навчання англійської мови (The Institute for Research in English Teaching – IRET), директором якого був сам. Він проводив експериментальні дослідження можливостей реалізації принципів усного методу (Oral Method), розробив для навчального процесу різноманітні типи усних вправ, надрукував результати власних досліджень і набутого досвіду. Г.Пальмер разом з відомим британським педагогом і мовознавцем Майклом Уестом здійснював дослідження в галузі лексикології. Їх наукова і практична діяльність домінувала у розвитку ідей і практики навчання іноземної мови у весь міжвоєнний період. Треба нагадати про діяльність й інших педагогів, серед яких був учитель і автор підручників Лоренс Фосетт. Він розробив перший широкомасштабний курс англійської як іноземної, надрукований видавництвом Оксфордського університету як «Оксфордський курс англійської мови» (The Oxford English Course, 1933) [3, с. 217]. Л.Фосетт розробив методичну модель дидактичних матеріалів – «курсний комплект» (package). Даний комплект включав навчальні матеріали – підручник мови, книжки для читання, добірку карток (Reading Cards) і словник малюнків (A Direct Method Picture Dictionary) на 200 слів. Після повернення із-за кордону Л.Фосетт став членом інституту педагогіки (The Institute of Education, заснований у 1932 р.) Лондонського університету і почав викладати курс для вчителів англійської мови як іноземної.

У педагогічних колах широко відома діяльність педагогів і філологів як К.Е.Еккерслі (1893–1967), який видав підручники з англійської мови для іноземців, а також «Основи англійської мови для студентів-іноземців» (Essential English for Foreign Students). Л.Дж.Александр видає навчальний мовний курс «Розпочнемо спочатку» (First Things First).

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Аналіз історичних та педагогічних чинників, що сприяли зародженню і розвитку мовної освіти у Великій Британії початку ХХ ст. свідчать про складність та багатогранність проблеми, потребу її подальшого теоретичного та прикладного вивчення, розроблення програм практичної реалізації з урахуванням регіональних та соціокультурних особливостей. Тому зростає необхідність у розробці лінгводидактичних аспектів навчання мов, визначення цілей, змісту, методів і форм навчання, що стане науковою основою теоретичної діяльності та практичним способом внесення покращень у мовну освіту в ході навчального процесу.

Література:

1. Махінова М.В. Зміст соціокультурного аспекту навчання англійської мови у початковій школі / М.В.Махінова // Науковий часопис. НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання: зб. наук. праць. – К. : НПУ, 2008. – Вип. 7. – С. 149–57.
2. Пуховська Л.П. Тенденції розвитку систем підготовки вчителів у Європі / Л.П.Пуховська // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 3. – С. 77–80.
3. Howatt A.P.R. A History of English Language Teaching. – Oxford : Oxford University Press, 1991. – 394 p.

